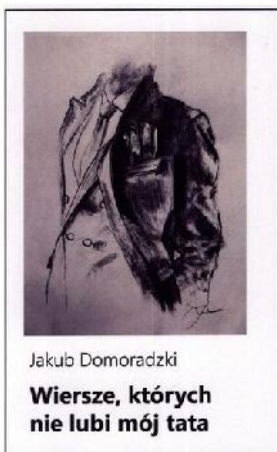

Potem – nieważne

Jakub Domaradzki, poeta, student filozofii, członek Stajni Literackiej Stowarzyszenia Pisarzy Polskich w Warszawie, miłośnik kina, historii i gór, debiutując zbiorem poezji *Wiersze, których nie lubi mój tata*, trudnym do zakwalifikowania. Motywami przewodnimi są w tomie Domaradzkiego: kobieta; jej ciało, poezja, oraz rozmowa z Bogiem – Ojcem – stwórcą świata ludzi i wszystkich istot żywych..

W *Wierszach, których nie lubi mój tata*, nie dosłownie, ale jasno, wyodrębniony zostaje pogląd na poezję, na to kim jest poeta. A jest on miernym pisarzem, posiadającym ręce: „które chciałyby być zakrwawione/krwią walki za własne słowa”, ale są „tylko brudne od asfaltu/ z parkingu sąsiada” (*Ręce poety*). Poeta jest archiwistą zbędnych rzeczy, katalogiem mało znaczących wizji lokalnych, istniejących: „żeby dokończyć to,/ o czym malarz zapomniał.” (*), oddzielnym elektronem po za materią, po za otoczeniem, aby lepiej zrozumieć nieistotne.

Jakub Domaradzki
**Wiersze, których
nie lubi mój tata**

Czytając tomik Domaradzkiego odniosłem wrażenie, że jego fascynację filmem, historią i górami zeszyły na dalszy plan, ustąpiwszy aspektom poetyckiej egzystencji. Scenariusz zostaje zburzony pod koniec, gdy autor przedstawia trzy, inspirowane doświadczeniem podmiotu lirycznego, fraszki, wprowadzające nutkę humoru i satyry. Wątek filozoficzny całkowicie pominięto, ale zarazem uwydatniono, importując scenki z codziennego życia.

Indyfikując z postacią ojca, z jego tytułową dezaprobatą, Domaradzki piszę przejmujący utwór *Laurka dla taty*, będący rozliczeniem z przeszłością, z dzieciństwem, młodością. Przedstawiona w nim laurka nigdy nie powstała, ale przypuszczalnie: „byłaby nawet radosna (...) byłaby przesycona ciepłym/kolorem (...) szumiałaby ciepłym wiatrem (...) byłaby szara i zimna”. Imaginowana koncepcja nie zmaterializowała się, ponieważ: „to piękne dzieciństwo” było na tyle wspinałe, że nie liryczne „ja” nie potrzebowało zastępczego źródła uwielbienia.

Wiersze, których nie lubi mój tata są nowym nurtem we współczesnej poezji polskiej, mocno nasyconej bezmyślnymi tekstami. Jakub Domaradzki niezwykle sugestywnie proponuje czytelnikowi stworzoną przez siebie rzeczywistość, pełną meandrowpouczeń, porównań i niedopowiedzeń. Zmąconą wyobraźnia podsuwa niekoniecznie warte rozstrzygnięcia zagadnienia, które poeta z ironią przemycza i inteligentnie wyjaśnia.

Paweł M. Wiśniewski

Jakub Domaradzki, *Wiersze, których nie lubi mój tata*. Wydawnictwo Mamiko, Nowa Ruda 2017.

Gdy pochłonie nas las

Literatura rosyjska, wstyd przyznać, nigdy szczególnie nie była moją ulubioną. W liceum czytałem *Mistrza i Małgorzatę* Michaiła Bułhakowa oraz *Zbrodnie i kare* Fiodora Dostojewskiego (obie należą do kanonu ulubionych), ale to było wszystko, na czym zakończyłem znajomość z dorobkiem naszego Wielkiego Brata ze Wschodu. Książki rosyjskie były nieco niezrozumiałe i mało atrakcyjne pod względem treści, ale przede wszystkim odbiegały od zachodniego stylu.

Stosunek do niej uległ diametralnej zmianie po lekturze *Grzybni Jeleny Czyżowej*, urodzonej w 1957 roku, autorki, laureatki Rosyjskiej Nagrody Bookera, nominowanej do Literackiej Nagrody Europy Środkowej i Wschodniej 2017, będącej wybitną, w moim odczuciu, pisarką, ale także znakomitą analityczką współczesnej rzeczywistości w Federacji Rosyjskiej. Rejestrowanie zachowań poszczególnych postaci, pierwszoplanowych jak i drugoplanowych, zawiera prawdę o bieżącym stanie, nie do końca przeprowadzonych przemian. Ich brak prawdopodobnie jest spowodowany, w dalszym ciągu, nadrzędną rolą państwa totalitarnego, popuszczającego niewolnicze pęta, lecz nadal kontrolującego wszystkie dziedziny życia. Czyżowa będąca naocznym świadkiem rozpadu imperium, na własnej skórze doznając oczyszczenia, polegającego na rozliczeniu z przeszłością. Wydrapująca pazurami kolejne etapy nowoczesności, korumpując, oszukując i zastraszając naród tak, aby nie pozostawić śladów.

Powieść Czyżowej nie jest przedstawieniem wyłącznie rozliczeń z przeszłością, posiada charakter głębszy, charakter wystraszający zmysły czytelnika, by ten odczytywał ją na nowo, z każdą stroną i rozdziałem (a jest ich siedem, bo siedem jest dni tygodnia), by uległ magii świata, z jednej strony realistycznego, a z drugiej metafizycznego, skrytych w przemysłeniach bohaterów, życiowych planach, utraconych marzeniach i

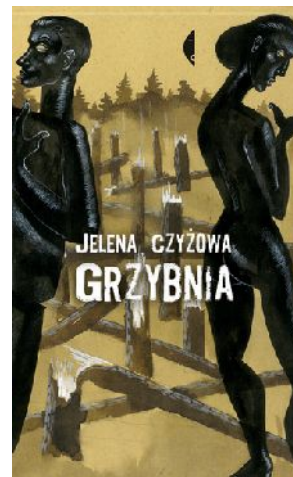
nie spełnionych nadziejach.

Grzybnia wymaga podziału na dwie części – na dotyczącą Jego – mężczyzny w średnim wieku, zakompleksionego tłumacza, niezadowolonego ani z transskryptowanych tekstów, ani z roli jaka przypadła mu w konkretnym punkcie dziejowego zakrętu, człowieka, przez całą niemalże książkę nie potrafiącego rozwiązać problemu zepsutego zamka, i odnosząca do Niej – kobiety młodej, ale wciąż podobającej się płci przeciwnej, obarczonej grzechem buntu wobec rodziców (wbrew ich woli zostaje handlowcem), poszukującej sensu istnienia. Osiągnąwszy sukces na polu zawodowym, „przegapiła” życie prywatne: miłość, szczęście, rodzinę, dziecko, o którym mówi: „On pewnie będzie pisał po włosku, ale jego ojczyzną jest Rosja. Ten kto ma zostać pisarzem powinien poznać i pamiętać”. Utopijny syn, namaszczony przez staruszkę z sąsiedniej działki, uosabia cechy zachodniej kultury jak i rosyjskiej duszy, odmiennej od tego co proponują Europa.

Jelena Czyżowa trafnie nakreśliła sylwetki dwójki różniących się mentalnie i fizycznie ludzi w pewnym momencie krzyżujących swe losy w jednym miejscu, doprowadzając, najpierw do wrzenia, a następnie do zrozumienia i akceptacji. Czy przyczyną tego jest las, czy grzyby, które jak wiadomo: „to szczególne istoty: ani rośliny, ani zwierzęta...”. Odpowiedz nie jest łatwa, a ponadto przestrzega przed nierządkiem efektem konfrontacji za własnymi demonami.

Relacja pisarki imputuje analogię do dziesiętnych struktur społeczno – socjologicznych sięgających o wiele głębiej niż Rosja. Warstwowe odkrywanie sensu powieści powodują zamierzone i niezamierzone skutki, kryjące makabryczną prawdę o dążącej do samozagłady ludzkości. Nie pomyślność prowadzi do konfiskaty wyznaczonych w konkretnym pionkom na szachownicy celów. Ruchy wojsk przebiegają płynnie aż do dochodzi do rozwiązania bez wyjścia. Poprzedzające mat zdarzenia ignorowane z całą zawziętością mszczą się okrutnie utrwalając wieczne blizny.

Paweł M. Wiśniewski

Jelena Czyżowa, *Grzybnia*. Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2017.